

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Programma Noordzee, aanvulling zoekgebieden wind op zee

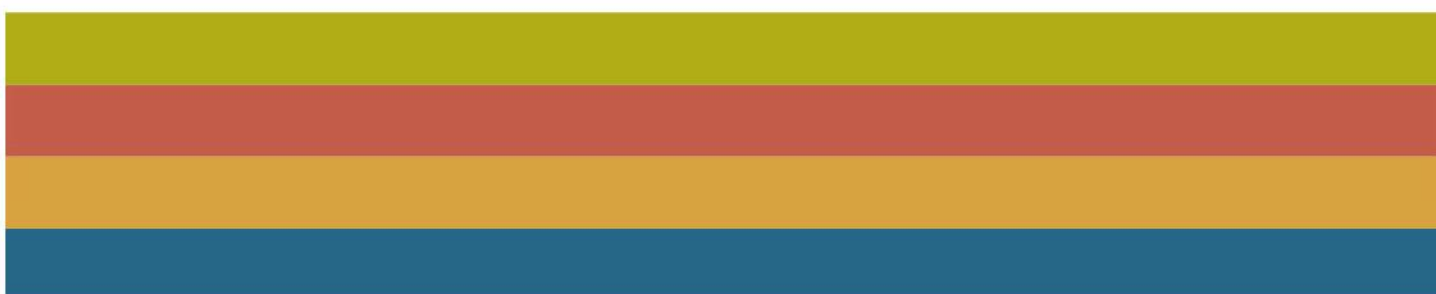
Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

25 januari 2022 / projectnummer: 3595

35 JAAR

onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies over het MER in het kort

Het Rijk wil voor 2030 10 gigawatt (GW) extra windenergie realiseren in het Nederlandse deel van de Noordzee, de Exclusieve Economische Zone (EEZ), om in 2030 55% CO₂-reductie (ten opzichte van 1990) te behalen¹. Dit voornemen komt bovenop de al bestaande windenergieplannen voor de periode tot 2030². De minister van Infrastructuur en Waterstaat wil voor de extra opgave van 10 GW nieuwe windenergiegebieden op zee ruimtelijk reserveren (aanvullende zoekgebieden). Ook is er aanvullend 0,7 GW nodig om de eerder gestelde doelstelling van 49% CO₂-reductie in 2030 te halen.

Om de milieugevolgen van de besluiten te kunnen meewegen is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over de inhoud van het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat blijkt uit het MER?

Trechtering zoekgebieden

Het MER laat zien dat er eerst een trechtering (voorselectie) heeft plaatsgevonden voor het bepalen van nieuwe zoekgebieden en het herbevestigen van geschikte, eerder aangewezen gebieden die nog niet zijn gebruikt (uit het Nationaal Waterplan 2016–2021). Zo zijn bijvoorbeeld de huidige Natura 2000-gebieden en KRM-bodembeschermingsgebieden³ in de Noordzee uitgesloten, evenals de gebieden waarin potentieel belangrijke scheepvaartroutes liggen. Ook hebben aansluit- en exploitatiekosten van de windparken een rol gespeeld. Na deze stap zijn er acht zoekgebieden overgebleven⁴, samen met de nog niet gerealiseerde gebieden uit het NWP 2016 –2021⁵.

Vervolgens is er in een tweede stap op basis van eerder onderzoek en deskundigenoordeel bepaald welke gebieden geschikt zijn voor de versnellingsopgave voor 2030. Zo valt een aantal gebieden af omdat realisatie voor 2030 niet mogelijk is: zoekgebieden 3, 6 en 7 kunnen voor 2030 niet worden aangesloten op het hoogspanningsnet, gebied 4 ligt in een oefengebied van het ministerie van Defensie en er zijn (op dit moment) geen andere oefengebieden, en gebied 5 'middenberm' risico's kent voor de scheepvaartveiligheid die nader onderzoek behoeven. Dit geldt ook voor gebied 8, waar bovendien ecologische risico's zijn. Tevens betreft dit een relatief klein gebied (2 GW) waardoor er kans is op versnippering.

Ook is opnieuw gekeken naar de al aangewezen windenergiegebieden IJmuiden Ver Noord, Hollandse Kust (noordwest) en (zuidwest). In het Noordzeeakkoord is afgesproken dat deze gebieden worden geschrapt als er geschikte alternatieve gebieden zijn, aangezien hier (grote) negatieve effecten kunnen optreden op vogels, scheepvaart en visserij. Voorgesteld wordt om alleen IJmuiden Ver Noord mee te nemen in de verdere analyse, vanwege grote synergievoordelen met het naastgelegen gebied IJmuiden Ver.

¹ De extra opgave van 10 GW komt voort uit het Advies van de Stuurgroep Extra Opgave: Kamerstukken II 2020–21, 32 813, nr. 683.

² Het vastgesteld beleid, het Nationaal Waterplan 2016–2021, voorziet in de installatie van 11 GW op zee in 2030.

³ Kaderrichtlijn Mariene strategie.

⁴ Gebied 1, 2, 3, 4, 5 Oost, 5 Middenberm, 6, 7 en 8.

⁵ IJmuiden Ver Noord (IJ-Ver-N), Hollandse Kust (zuidwest) (HK-ZW) en Hollandse Kust (noordwest) (HK-NW).

In een laatste stap is vervolgens gekeken wat de ruimte voor windenergie is binnen de zoekgebieden. Hierdoor komt naar voren dat de gebieden 1,2, 5 oost en IJmuiden Ver Noord realistisch zijn en maximaal ruimte bieden aan een opgesteld vermogen van 16 GW⁶. Ook wordt het zuidelijk deel van het al aangewezen Hollandse Kust West herbevestigd, zodat daar de resterende opgave van 0,7 GW kan worden gerealiseerd. De effecten op dit gebied zijn al eerder onderzocht⁷.

Effectbeoordeling zoekgebieden 1,2, 5 oost en IJmuiden Ver Noord

In het MER zijn de (grensoverschrijdende) gevolgen in beeld gebracht. Dit is gedaan per zoekgebied en in cumulatie (gevolgen van alle zekere of verwachte ontwikkelingen samen). Hoewel de opdracht is om 10 GW extra windenergie te realiseren is onderzocht wat de effecten zijn als de zoekgebieden maximaal worden ingevuld (in totaliteit dus 16 GW + 0,7 GW vanuit Hollandse Kust West). Daarnaast is ook gekeken naar varianten met 10,7 GW⁸ en 12,7 GW⁹. Verder is beoordeeld wat de effecten zijn van alleen de bestaande windparken en uitvoering van Routekaart 2030 (referentiesituatie), en van een 'internationaal scenario' (bestaande parken, Routekaart 2030, 16,7 GW en windparken bij buurlanden).

Uit het MER blijkt dat er effecten zijn te verwachten op de natuur, met name vogels en onderwaterleven (zeezoogdieren, vissen, bodemleven), die strijdig kunnen zijn met wet- en regelgeving. In het plan-MER gaat het om ruimtelijke reserveringen van gebieden en worden de eventuele effecten op bodemdieren en vissen in deze fase niet gezien als onderscheidend bij de keuze voor de zoekgebieden, of komt het niet aan de orde omdat er kennisleemtes zijn. Bij de ontwikkeling van de windparken (alle varianten) kunnen er belangrijke negatieve effecten optreden op populaties van en gebiedsdoelen voor de jan-van-gent en de zilvermeeuw. Voor de drieteenmeeuw en grote mantelmeeuw is er nader onderzoek nodig om te bepalen wat de negatieve effecten kunnen zijn, waarna die nader beoordeeld kunnen worden. Voor gewone en grijze zeehonden treden geen effecten op, maar om het effect op de bruinvispopulatie te laten voldoen aan de gestelde ecologische norm (<5% populatievermindering) moet het aantal dierverstoringsdagen tijdens de aanlegfase worden beperkt. Dit kan worden bereikt door het toepassen van geluidbeperkende maatregelen tijdens het heien van monopalen.

Voor populaties en gebiedsdoelen van de bruinvis zijn er geen ontoelaatbare negatieve effecten als er gekozen wordt – in de kavelbesluiten, uitgaande van de maximale vulling van alle zoekgebieden – voor een strengere geluidsnorm (160 decibel¹⁰) tijdens het heien van de funderingen voor de windturbines. In cumulatie met internationale windparkontwikkelingen tot 2030 kunnen negatieve effecten op de totale bruinvispopulatie in de Noordzee niet worden uitgesloten, een afname van circa 12 procent is denkbaar. De bijdrage van Nederland hierin is beperkt, namelijk minder dan 0,5%.

Voor de ecosystemen¹¹ zijn de risico's het grootst bij zoekgebied 5 oost, vanwege de ligging in de Duitse Bocht. Dat deelgebied van de Noordzee krijgt volgens modelberekeningen bij opschaling te maken met tegenstrijdige effecten van windparken door een grotere menging

⁶ Er zijn voor enkele gebieden ook nog onzekerheden. Zo kan mogelijk gebied 2 maar gedeeltelijk worden ingevuld vanwege aanwezige mijnbouwlocaties en kent gebied 5 oost mogelijk problemen met aanlanding van de benodigde elektriciteitskabels. Dit zorgt dat er een bandbreedte is van tussen 12 en 16 GW.

⁷ Plan-MER Rijksstructuurvisie Windenergie op Zee (2014).

⁸ Zonder zoekgebied 1 (Noord en Zuid).

⁹ Zonder zoekgebied 1 (Noord).

¹⁰ Micropascal in het kwadraat (dB re 1 µPa² s).

¹¹ Natuurlijke systemen die bestaan uit alle organismen die in een bepaald gebied voorkomen, samen met hun abiotische omgeving (bodem etc.), en de wisselwerkingen tussen beide.

van waterlagen, die kan doorwerken op de primaire productie (basis van het voedselweb). Daarvoor is nog aanvullend onderzoek nodig bij de aankomende kavelbesluiten. Ook zijn er voor het zoekgebied 5 oost (milieu)risico's vanwege de complexe aanlanding van elektriciteitskabels¹².

De effecten op scheepvaart worden als gering ingeschat, als er voldoende vaarruimte is ('clearways') van IJmuiden naar het Verenigd Koninkrijk en er afdoende mitigerende maatregelen worden genomen. Er worden ook effecten op de visserij verwacht. De raming is dat maximale benutting van de genoemde gebieden voor windenergie leidt tot opbrengstverliezen voor de visserij van 5,5 miljoen euro per jaar. Verder zijn er effecten die in het kader van vervolgbesluiten nader worden onderzocht, zoals archeologie.

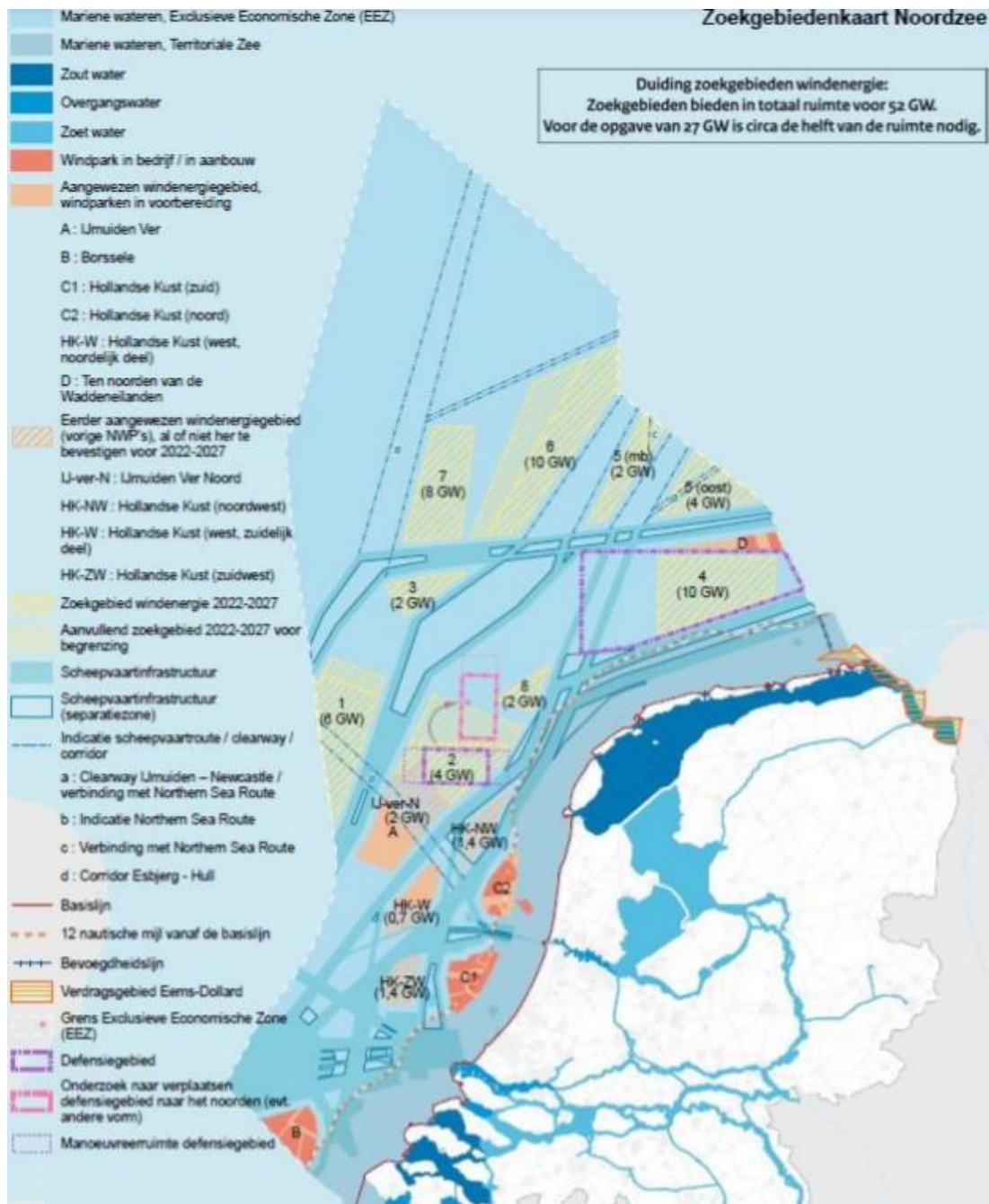
Wat is het advies van de Commissie?

Het MER voor het aanvullend Programma Noordzee 2022 – 2027 is helder qua structuur en goed leesbaar. De keuze voor de zoekgebieden 1,2,5 Oost en IJmuiden Ver Noord en herbevestiging van het zuidelijk deel van Hollandse kust west is navolgbaar vanuit het trechteringsproces. Er is veel en goed onderzoek verricht wat op hoofdlijnen een adequaat beeld geeft van de milieurisico's per gebied én in cumulatie. Het MER maakt ook duidelijk dat er bij de verdere besluitvorming in vervolgpcedures – de kavelbesluiten – nog gedetailleerder onderzoek moet plaatsvinden.

De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële informatie bevat om een besluit te kunnen nemen over het aanvullend ontwerp Programma Noordzee 2022–2027 waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze enkele aandachtspunten voor het milieuonderzoek bij de vervolgtrajecten, zoals de kavelbesluiten.

¹² Dit aspect wordt in een aparte m.e.r.-procedure onderzocht.

Figuur 1: Zoekgebiedenkaart (Bron: Aanvullende Passende Beoordeling, Pondera Consult)

Aanleiding aanvullend ontwerp Plan-MER Programma Noordzee 2022 –2027

Voor het aanwijzen van nieuwe en het herbevestigen van bestaande windenergiegebieden voor 2030 is een ruimtelijke reservering nodig. Het Aanvullend Ontwerp Programma Noordzee 2022 – 2027 geldt als vervanging van hoofdstuk 9 van het Ontwerp Programma Noordzee 2022 – 2027. Het programma stelt kaders voor diverse m.e.r.(beoordelings)–plichtige activiteiten en kan negatieve gevolgen hebben voor Natura 2000–gebieden. Daarom wordt voor de vaststelling van het programma een plan–m.e.r.–procedure doorlopen.

Eerder heeft de Commissie al advies gegeven over het MER bij het Nationaal Water Programma 2022–2027, met daarin het Ontwerp Programma Noordzee 2022 – 2027:

<https://commissiener.nl/adviezen/3429>

Het aanvullend ontwerp Programma Noordzee 2022–2027 wordt vastgesteld door de minister van Infrastructuur en Waterstaat, de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, in overeenstemming met de minister voor Klimaat en Energie.

Voor het halen van de doelstellingen in 2050, klimaatneutraliteit, is er meer windenergie op zee nodig. Op basis van onderzoek is – afhankelijk van de mate van import van energie en de mate van elektrificatie– in 2050 tussen de 38 en 72 GW op zee nodig. Met het aanvullend ontwerp Programma Noordzee 2022–2027 wordt daarvan in de periode tot 2030 een gedeelte ingevuld.

Voor de realisatie van windenergie op zee zijn ook elektriciteitskabels nodig tussen de windparken en aansluiting op het elektriciteitsnet op land. De milieugevolgen hiervan worden niet onderzocht in dit MER, maar deze zijn – op hoofdlijnen – onderzocht in de Effectenanalyse Verkenning Aanlanding Windenergie Op Zee 2030). De Commissie heeft hierover eerder geadviseerd:

<https://commissiemer.nl/adviezen/3350>

Startgesprek

Op 30 november 2021 heeft er een digitaal startgesprek plaatsgevonden tussen de Commissie en het bevoegd gezag. Het ministerie heeft een presentatie gegeven over de milieu-informatie uit het plan-MER en vragen beantwoord van de Commissie.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de minister van Infrastructuur en Waterstaat – besluit samen met de minister van LNV, BZK en de minister voor EK over het aanvullend ontwerp Programma Noordzee 2022 –2027.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer 3595 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

2.1 Trechtering en het vervolg naar 2050

De trechtering naar de onderzochte gebieden is goed navolgbaar. In het startgesprek is verduidelijkt dat in het vervolgetraject, op weg naar 2050, de dan eventueel (nog) niet gebruikte delen van de 5 nu onderzochte zoekgebieden (ook op milieuthema's) opnieuw worden vergeleken met de resterende 5 zoekgebieden (gebieden 3, 4, 6, 7 en 8). Zo kan de beschikbare ruimte optimaal worden benut voor de realisatie van de doelstellingen voor 2050. De Commissie beveelt aan om bij de kavelbesluiten en de uiteindelijke inrichting hiervan hiermee rekening mee te houden.

2.2 Natuur

In het MER en de Passende beoordeling met bijlagen daarbij wordt –op het abstractieniveau dat past bij het besluit– uitgebreid ingegaan op de gevolgen voor de natuur waaronder voor Natura 2000-gebieden. De Commissie gaat ervanuit dat de ecologische risicobeoordeling in

het vervolg stapsgewijs geconcretiseerd gaat worden als bekend is of en hoe de zoekgebieden gebruikt gaan worden voor het opwekken van windenergie. De natuurgevolgen van de aansluitingen van de windparken op het elektriciteitsnet worden in een aparte m.e.r-procedure onderzocht en zijn in dit plan-MER dus niet beschouwd.

De kwantitatieve analyses in het MER zijn mede uitgevoerd op basis van het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC) dat op dit moment wordt geactualiseerd op basis van de meest recente kennis en ervaring. Vaststelling van dit KEC 4.0 is voorzien in het voorjaar van 2022. Voor dit plan-MER is gebruik gemaakt van openbare tussenrapportages met daarin de beschreven resultaten tot nu toe.

In de onderstaande subparagrafen geeft de Commissie enkele aanbevelingen voor het vervolgonderzoek, gericht op de soortenbescherming, gebiedsbescherming en overige natuurwaarden. De Commissie acht de gepresenteerde informatie over de (effecten op) zeezoogdieren op dit moment voldoende.

2.2.1 Vogels en vleermuizen

Vogels

Voor trekvogels en zeevogels zijn van de relevante soorten aanvaringslachtofferberekeningen gemaakt en is ook verlies van leefgebied berekend en vertaald naar populatieverlies. De cumulatieve effecten zijn afgezet tegen de 1%-mortaliteitsnorm¹³, de Potential Biological Removal (PBR)¹⁴ en de werknormen van de (nieuw ontwikkelde) Accepted Levels of Impact (ALI's)¹⁵. Geconcludeerd wordt dat voor aanvaringslachtoffers onder trekvogels de werknorm (ALI) nergens wordt overschreden. Onder zeevogels wordt de werknorm (ALI) wel overschreden bij de zilvermeeuw en jan-van-gent als 16,7 GW wordt gerealiseerd, en ook als de bestaande windparken en de uitvoering van Routekaart 2030 worden meegerekend. Bij de grote mantelmeeuw en drieteenmeeuw wordt de werknorm (ALI) overschreden als 16,7 GW wordt gerealiseerd.

De Commissie is van mening dat de conclusies in het MER en de Passende beoordeling voldoende navolgbaar zijn. Ze heeft hieronder enkele aanbevelingen voor het vervolgproces, met name voor zover dit het aspect soortenbescherming betreft:

- Bij de ALI-werknormen wordt per soort gebruik gemaakt van de Europese status conform de IUCN-criteria¹⁶. Dit werpt de vraag op waarom de voor de zuidelijke Noordzee relevante flyway-populaties¹⁷ niet (ook) als uitgangspunt gehanteerd moeten worden.¹⁸ De Commissie adviseert dit nader te verkennen.

¹³ Dit betekent dat de vogelsterfte door de windturbines niet meer dan 1% mag bedragen van de populatieniveau.

¹⁴ Indien er sprake is van een overschrijding van de 1%-mortaliteitsnorm bij een bepaalde soort in een bepaald Natura 2000-gebied, wordt de PBR-norm als tweede stap gehanteerd om de effecten op de populatie van het Natura 2000-gebied te beoordelen.

¹⁵ De ALI wordt bepaald op basis van de Europese status van de soort, zoals bepaald door International Union for Conservation of Nature (IUCN). Per soort zijn vermeld: de internationale staat van instandhouding volgens het IUCN, het geaccepteerde niveau van afname na drie generaties of 10 jaar en de geaccepteerde zekerheid dat die afname door windparkontwikkelingen komt. De specificaties per soort zijn gebaseerd op Potiek et al. (2021).

¹⁶ International Union for Conservation of Nature. Zie ook European Red List of Birds 2021 European Union. Doi: 10.2779/374506.

¹⁷ Een flyway-populatie is een 'aparte' populatie van een trekkende soort. Een flyway (vliegroute) is een verbinding die vogelsoorten gebruiken om van broedplaatsen naar overwinteringsplaatsen te trekken in een bepaalde periode van het jaar, met een terugkerend karakter en vaak langs dezelfde geografische ligging.

¹⁸ <http://wpe.wetlands.org/search>.

- De gevolgen voor de *landelijke* Staat van Instandhouding van (in ieder geval) de vier genoemde meeuwensoorten dienen ook te worden beoordeeld. Nu de Vogelrichtlijn en Wet natuurbescherming verslechtering van de Staat van Instandhouding niet toestaan beveelt de Commissie aan om na te gaan of/hoe mitigatie en natuurversterkende maatregelen (in vervolgbesluiten) nader kunnen worden uitgewerkt. Het MER stelt dat op dit moment geen mitigerende maatregelen voorhanden zijn maar dat er mogelijk wel natuurversterkende maatregelen te nemen zijn. Verbetering van de locatiespecifieke omstandigheden van Nederlandse broedkolonies van zilvermeeuwen is wellicht perspectiefvol en kan nader worden verkend.

Vleermuizen

In het MER is het uitgangspunt dat de windenergiegebieden zo ver van de kust worden gerealiseerd, dat *foeragerende* vleermuizen alleen incidenteel in aanraking komen met de windturbines. Voor *trekkende* vleermuizen wordt uitgegaan van het voorzorgbeginsel (stilstandvoorziening in de kavelbesluiten) om aanvaringslachtoffers onder migrerende vleermuizen te verminderen. Vanwege onduidelijkheid over aard en omvang van de betrokken biogeografische populaties zijn geen (cumulatieve) berekeningen per zoekgebied uitgevoerd.

De Commissie onderschrijft de conclusies uit het MER. Ten aanzien van vervolgconclusies acht ze de vraag gerechtvaardigd of de trekintensiteit van de vleermuispopulaties op zee, afgezet tegen de omvang van trekkende populaties, wel zodanig is dat dit mitigerende maatregelen in de vorm van stilstandvoorzieningen rechtvaardigt. Mogelijk kan uit nadere indicatieve berekeningen de zekerheid worden verkregen dat ook zonder stilstandvoorziening geen afbreuk kan worden gedaan aan het streven om de populaties van de ruige dwergvleermuis in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding (soortenbescherming) te laten voortbestaan.

2.2.2 Onderwaterleven

Bodemdieren en vissen

Met de aanleg van windparken wordt hard substraat geïntroduceerd in de Noordzee en vinden veranderingen plaats in het ruimtelijk gebruik, waardoor bodemberoering in sommige delen (wegens visserijvrije zones in windparken) kan verminderen, of elders kan toenemen. De bodemdierengemeenschap zal hierdoor veranderen en ook de visgemeenschap zal invloed ondervinden.

De (cumulatieve) effectbeoordeling van bodemdieren en vissen moet nader uitgewerkt worden in het vervolgtraject, bij de uitwerking van de kavelbesluiten. Daarbij zal ook aan de relevante milieudoelen van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM) worden getoetst. Er zijn nog geen standaardmethoden voor effectbeoordeling in het kader van de KRM geformuleerd. De (ontwerp) Mariene Strategie Deel 3 voor het Nederlandse deel van de Noordzee 2022–2027 biedt hiervoor enkele handvatten. De Commissie beveelt aan om bij de toetsing gebruik te maken van de Benthische Indicator Soorten Index (BISI)¹⁹ waarmee veranderingen in bodemfauna inzichtelijk gemaakt kunnen worden.

¹⁹ Wijnhoven, S., Bos, O.G., 2017, Benthische Indicator Soorten Index (BISI): Ontwikkelingsproces en beschrijving van de Nationale Benthos Indicator Noordzee inclusief protocol voor toepassing. Ecoauthor Report Series 2017 – 02, Heinkenszand, the Netherlands.

Ecosysteemeffecten

Uitgevoerde modelberekeningen laten zien dat fundamentele ecosysteemeffecten bij opschaling waarschijnlijk ook doorwerken op bodemdieren en vissen. De Commissie beveelt aan om dit in de vervolgstappen nader uit te werken.

2.3 Scheepvaartveiligheid

Het onderzoek naar scheepvaartveiligheid is voor dit abstractieniveau van het plan voldoende uitgevoerd. De Commissie stelt wel vast dat hier een voorbehoud bij moet worden gegeven. Dit heeft te maken met de aanzienlijke verslechtering van de scheepvaartveiligheid²⁰ op het Nederlandse EEZ in de situatie zonder mitigatie, de onzekerheid over de effectiviteit van mitigatie en de mogelijke gevolgen van een aanvaring/aandrijving van grote schepen met de grotere turbines. Deze zorgen zijn bekend en zijn vertaald in een Monitoring- en Onderzoeksprogramma Scheepvaartveiligheid (MosWoZ), dat in 2021 van start is gegaan en gedurende de looptijd tot 2025 beoogt de onzekerheden voor scheepvaartveiligheid in voldoende mate weg te nemen.

In het MER is aangegeven dat gedetailleerder onderzoek plaatsvindt bij de kavelbesluiten. De Commissie wijst er op dat het van belang is om ook bij deze kavelbesluiten cumulatieve effecten op de scheepvaartveiligheid nader te onderzoeken. In 2019 is dit voor de toen aangewezen windgebieden uitgevoerd en gerapporteerd door MARIN in de studie Wind op Zee 2030. De Commissie beveelt aan om deze studie in de komende tijd te actualiseren door de nu aangewezen gebieden en beschikbare resultaten van MosWoZ in deze analyse te betrekken.

²⁰ MARIN, 13 mei 2019, Wind op zee 2030: gevolgen voor scheepvaartveiligheid en mogelijke mitigerende maatregelen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Peter van der Boom MA

dr. ir. Zwanette Jager

prof. ir. Han Ligteringen

Tom Ludwig MA. (secretaris)

Marja van der Tas (voorzitter)

ing. Rob Vogel

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Aanvullend ontwerp Programma Noordzee 2022–2027.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit C22.2, “De oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark”. Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven.

Bevoegd gezag besluit

De minister van Infrastructuur en Waterstaat, in overeenstemming met de minister van Landbouw, Natuur en Visserij, de minister van Binnenlandse Zaken en de minister voor Klimaat en Energie.

Initiatiefnemer besluit

Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3595](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

